

Interview met Maud Graff, de eerste hoogleraar Ergotherapie

“Ik wil het vak zichtbaarder maken”

Tekst: Anne Doeleman

Foto's: Erwin Jonker

De eerste leerstoel Ergotherapie is een erkenning die er eigenlijk al heel lang had moeten zijn, vindt prof. dr. Maud Graff. Aan haar de eer om de eerste hoogleraar Ergotherapie van Nederland te zijn. Ze kan niet wachten om het gezicht van de ergotherapie te worden en het beroep, dat haar zo na aan het hart ligt, wetenschappelijk en maatschappelijk nog meer op de kaart te zetten.

“Het moment is nu daar dat we als ergotherapeuten kunnen laten zien dat we maatschappelijk, in het onderwijs, in onderzoek en politiek een rol hebben.”

Er is al enkele jaren een lector Ergotherapie en er zijn meerdere lectoren en hoogleraren op vlakken waar de ergotherapie qua onderzoek ook onder valt, zoals de lectoren Neurorevalidatie, Disability Studies & Diversiteit in Participatie, Transformaties in de Zorg, Ondersteunende Technologie in de Zorg, Transitie in Zorg Kenniscentrum Zorginnovatie, Autonomie en Participatie van Chronisch Ziekten en zoals de hoogleraren Paramedische wetenschappen, Revalidatiegeneeskunde en Psychosociale interventies bij kwetsbare ouderen. Maar de eerste hoogleraar Ergotherapie liet op zich wachten. Nu is het dan zover. Per 1 september is Maud Graff aangesteld als bijzonder hoogleraar Ergotherapie aan het Radboudumc in Nijmegen. Een bijzondere mijlpaal, maar de tijd is er rijp voor, denkt Graff. “Het moment is nu daar dat we als ergotherapeuten kunnen laten zien dat we maatschappelijk, in het onderwijs, in onderzoek en politiek een rol hebben. De ergotherapie is een dusdanig eigen en groot weten-

schapsgebied dat deze ook op zichzelf zichtbaar moet zijn. En ook kán zijn, omdat we een flinke *body* hebben op het gebied van wetenschap, patiëntenzorg en onderwijs.”

Het was eigenlijk ook gek dat Nederland als een van de weinige Europese landen met een grote wetenschappelijke output op het gebied van de ergotherapie nog geen hoogleraar had, vindt Graff. “Als ik op internationale congressen sprak, bleek dat we met ons Nederlandse onderzoek feitelijk vaak de baanbrekers zijn waar anderen op voortborduren. De leerstoel is een erkenning die er al heel lang had moeten zijn.”

Mensen in hun kracht zetten

Maud Graff is bepaald geen onbekende in de ergotherapie, maar misschien is het toch goed haar nog even voor te stellen. Graff werkt al ruim 25 jaar als ergotherapeut, onderzoeker en docent en is sinds 1994 verbonden aan het Radboudumc.

prof. dr. Maud Graff

Zelf ziet ze 'mensen in hun kracht zetten' als de rode draad in haar leven. "Het *empoweren* van mensen en de mogelijkheden van iemand optimaal benutten is iets dat ik al mijn hele leven doe. Ik werd op school altijd gekozen om andere kinderen te helpen en vond dat ook superleuk. Niet omdat ik zo verzorgend was, maar omdat ik altijd bezig was met hoe die ander iets zelf nog beter zou kunnen doen. Ik heb altijd het idee dat je meer uit iemand kunt halen en ben vaak aan het meedenken met mensen hoe ze verder kunnen komen."

"Het empoweren van mensen en de mogelijkheden van iemand optimaal benutten is iets dat ik al mijn hele leven doe."

Laat dat nou net de kern zijn van ergotherapie. Het vak is haar dan ook op het lijf geschreven. Toch begon ze na het vwo met een studie aan de Designacademie, omdat ze ook altijd creatief en kunstzinnig bezig was. Ze was niet alleen zelf creatief bezig, maar gaf al op het eind van de lagere school creatieve kindercursussen aan vriendinnen. Ze kocht materialen, regelde in de garage haar eigen hoekje met een tafel van twee schragen met een deur erop en ging daar op zaterdagmiddag met kinderen uit de buurt boetsen, stoffen bedrukken, schilderen, naaien, zagen en wat al

niet meer. Op de kunstacademie miste ze dat sociale aspect, evenals de onderbouwing en verdieping. Ze ging verder met een studie gezondheidswetenschappen, vooral vanwege de verdieping en breedte op gedragswetenschappelijk, biomedisch, bestuurlijk en onderzoeksmethodologisch vlak. Daarnaast ging ze na twee jaar ergotherapie studeren. "De ergotherapie bracht alles bij elkaar: de mens in zijn geheel stond centraal, met zijn wensen en behoeften en mogelijkheden. Het sociale, de onderbouwing, het praktische, het onderzoek. En ook het creatieve: voor baanbrekend onderzoek en complexe interventies moet je echt creatief zijn. Het was iets dat helemaal bij me paste en me boeide. Ergotherapie en persoonsgericht interventie-onderzoek zit in mijn bloed - daar ga ik voor."

Vanaf haar cum laude promotie tien jaar geleden werkte Graff toe naar het hoogleraarschap. Ze zette haar eigen onderzoekslijn op in de kerngebieden van de ergotherapie: eigen regie en zelfmanagement in betekenisvolle dagelijkse activiteiten en maatschappelijke participatie. Ze was actief in patiëntenzorg, onderzoek en onderwijs en verschillende nationale en internationale netwerken. Dat ze een serieuze kandidaat was voor het hoogleraarschap, was dus al wel duidelijk. Haar drive is ook niet te missen: zo snel als ze praat, zo hard gaan haar gedachten en zo ver gaan haar ambities. Toch zit ze ook naast haar werk niet stil. Liever niet zelfs. Na een dag voornamelijk binnen en zittend doorgebracht te hebben, gaat Maud Graff het liefst naar buiten. "Ik hou ongelooflijk van de natuur en ben ieder weekend zowel wandelend als hardlopend te vinden

*“We willen de juiste zorg op de juiste plek bieden;
dat de zorg die geboden wordt ook echt zin heeft.
Dat bereik je mede door wetenschappelijk onderzoek.”*

in de natuur, weer of geen weer.” Cultuur, muziek, zeilen, eten met vrienden: Graff doet het allemaal graag. Tel daar een ambitieuze echtgenoot die mede-eigenaar is van twee fysiotherapiepraktijken en drie puberkin-deren bij op en de agenda is vol. Het weerhoudt Graff er niet van om ook in haar vrije tijd ambities te hebben. Lachend: “Het klinkt misschien niet logisch, maar nu ik hoogleraar ben, wil ik juist weer meer piano gaan spelen. Dat mis ik echt.”

Drie onderzoeksthema's

De kersverse hoogleraar heeft grote en duidelijke doelstellingen. Haar ambitie is om te komen tot 'excellentie in de ergotherapie'. Het onderzoek richt zich op drie onderzoeksthema's. Naast de ontwikkeling, evaluatie en implementatie van *evidence based* ergotherapie en interdisciplinaire interventies op het domein waar de ergotherapie zich op richt (eigen regie en zelfmanagement in betekenisvolle dagelijkse activiteiten, maatschappelijke participatie, kwaliteit van leven en gezondheid), is het tweede onderzoeksthema het inzetten van technologie en e-health om de zorgverlening te verbeteren en monitoren. “Als ergotherapeuten spelen we op veel gebieden een belangrijke rol, maar hebben we dat nog niet voldoende onderbouwd met wetenschappelijk bewijs. We willen de juiste zorg op de juiste plek bieden; dat de zorg die geboden wordt ook echt zin heeft. Dat bereik je mede door wetenschappelijk onderzoek. We willen voor meer doelgroepen en onderwerpen op het gebied van de ergotherapie de effectiviteit en doelmatigheid aantonen en weten wat de werkingsmechanismen zijn van interventies voor de individuele patiënt in de individuele context. En die juiste zorg, voor die cliënt op de juiste plek ook daadwerkelijk implementeren.”

Daarnaast heeft de hoogleraar als belangrijke derde onderzoeksthema en taak de meerwaarde van ergotherapie inzichtelijk te maken in het interdisciplinaire netwerk. “Ik denk dat we in de ergotherapie in heel veel opzichten al ongelooflijk goed bezig zijn, zoals op het gebied van onderzoek, onderwijs, en patiëntenzorg, maar dat dat voor

de buitenwereld nog onvoldoende zichtbaar is. Het wordt mijn taak om dat meer naar buiten te brengen.” Als hoogleraar gaan de deuren makkelijker voor je open, zegt Graff. “Deze titel geeft meer erkenning, zodat je vaker en gerichter gevraagd wordt om ergens aan deel te nemen. Ik zit al in veel netwerken en wil dat blijven doen en uitbreiden. Als hoogleraar kan ik als gezicht van de ergotherapie het vak zichtbaar maken in verschillende netwerken: universitaire, onderwijs-, maatschappelijke en politieke, maar ook bij subsidiegevers, zorgverzekeraars, binnen de welzijnssector, interdisciplinair en zowel nationaal als internationaal.”

Meedoen aan debatten

Graff wil als gezicht en als boegbeeld van de ergotherapie graag een meer proactieve rol spelen. “Ergotherapie Nederland heeft natuurlijk al een grote reactieve rol en gaat ook proactief aan de slag, maar daar is nog wel een wereld te winnen. Het is bijvoorbeeld heel belangrijk dat we als ergotherapie meedoen aan debatten over participatie, de wachtlijsten in de jeugd- en geestelijke gezondheidszorg, het langer thuis laten wonen van ouderen, de schrijnende situaties als er geen mantelzorg is of deze teveel belast wordt door het huidige beleid, enzovoort. Ergotherapie staat heel dicht bij de cliënt en de mantelzorger en empowert hen. Wij bekijken het hele plaatje, ook de sociale en fysieke omgeving en alle opties qua hulpmiddelen. We kunnen hierin een heel grote rol pakken.”

*“Ik wil dat de ergotherapie
erkend wordt als gerespecteerde
partner op zowel academisch
niveau als in allerlei
maatschappelijke debatten
en onderwerpen.”*

De nieuwe hoogleraar heeft al een plaats in meerdere denktanks, maar wil meer doen. Ze wil als boegbeeld van de ergotherapie, en in samenspraak met Ergotherapie Nederland, lectoren en experts op de diverse onderwerpen, naar ministeries toestappen, de pers opzoeken, ingezonden brieven sturen. Alles om het vakgebied zichtbaarder te maken. “De rol van de ergotherapie wordt nog niet genoeg gezien. Als verbinder en als gezicht naar buiten ligt daar een belangrijke rol voor mij. Ik wil dat de ergotherapie erkend wordt als gerespecteerde partner op zowel academisch niveau als in allerlei maatschappelijke debatten en onderwerpen.” Graff zal dus zelf regelmatig opduiken in tijdschriften, kranten en wellicht ook op radio en tv, maar wil ook hierin veel samenwerken met en ook zeker het doorgeefluik zijn naar collega’s. Want, benadrukt ze, hoogleraar zijn doe je niet alleen. Het is belangrijk de juiste expertise op de juiste plek neer te zetten. Ze heeft een groot team achter zich, in Nijmegen, binnen en buiten Nederland, en zal proberen ook hier mensen in hun kracht te blijven zetten.

Landelijke leerstoel

De leerstoel Ergotherapie is een bijzondere leerstoel, wat betekent dat deze extern wordt gefinancierd - in dit geval door Ergotherapie Nederland. Nieuwe leerstoelen beginnen vrijwel altijd als bijzondere leerstoel. Als de leerstoel zich bewijst als blijvend relevant, kan deze na enkele jaren overgaan in een profilerings- of strategische leerstoel. Graff: “Dat is het streven, want ergotherapie blijft natuurlijk relevant. Het doel is om helder te maken dat we dusdanig excellent onderzoek, onderwijs en patiëntenzorg bieden, dat de leerstoel blijft.”

De leerstoel is in Nijmegen bij de Radboud Universiteit ondergebracht, omdat daar het meeste wetenschappelijke onderzoek op het gebied van ergotherapie wordt gedaan, er inmiddels een hele infrastructuur op het gebied van ergotherapie-onderzoek aanwezig is en de meeste ergotherapie-onderzoekers er bij elkaar zitten. De leerstoel valt officieel onder de afdeling Revalidatie van het Radboudumc, maar ook de afdelingen IQ healthcare (waar Graff tevens parttime werkzaam blijft), de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) en de St. Maartenskliniek vormen belangrijke poten in het Nijmeegse Ergotherapie onderzoek. Uit deze afdelingen en instellingen is in 2008 het Netwerk Ergotherapie Onderzoekers Nijmegen (NEON) mede door Graff opgericht, waarin constructief wordt samengewerkt en kennis wordt gedeeld op het gebied van onderzoek. En dan valt het Radboudumc ook nog eens onder het Donders Institute for Brain, Cognition and Behaviour, waar veel onderzoek op cognitief en neurologisch gebied plaatsvindt. Graff ziet het nog breder: “De eerste leerstoel Ergotherapie wordt absoluut een landelijke leerstoel. Veel onderzoeksgroepen in Nederland werken al samen. We hebben een wetenschappelijke adviesraad binnen Ergotherapie Nederland waarin een aantal onderzoeksgroepen zijn vertegenwoordigd en overlegvormen met verschillende andere onderzoeksgroepen in het land op het gebied van ergotherapie en de domeinen waar de ergotherapie zich op richt. Er lopen veel projecten met andere universiteiten en hogescholen in binnen- en buitenland. Met de nieuwe bijzondere leerstoel Ergotherapie is het van belang samen te werken en gebruik te maken van elkaars netwerken, te verbinden. Er zullen nog meer postdocs, senior-onderzoekers en promovendi onder de leerstoel Ergotherapie vallen. We kunnen de kennis nu beter bundelen, samenwerken en nog meer van elkaar leren.”

Kennisagenda Ergotherapie

ZonMw, de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie, wil aparte subsidies gaan uitreiken voor paramedisch onderzoek. Iedere paramedische beroepsvereniging is gevraagd een kennisagenda te ontwikkelen met onderzoeksvragen, onderbouwing en prioritering. Maud Graff heeft samen met dr. Chris Kuijper, dr. Lucelle van de Ven-Stevens van Ergotherapie Nederland, De wetenschappelijke Adviesraad Ergotherapie, een onderzoeksteam en expert- en klankbordgroepen de Kennisagenda Ergotherapie ontwikkeld en Ergotherapie Nederland heeft deze onlangs bij ZonMw neergelegd. In december wordt bekend aan welke aanvragen subsidie wordt toegekend. Graff: “Er zijn meer subsidiegevers en ZonMw subsidieert ook op andere manieren onderzoek in de paramedische sector, maar dat er nu een aparte agenda komt voor paramedisch onderzoek is wel erg mooi en biedt nieuwe kansen voor het (inter)disciplinaire wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de ergotherapie.”

- 1992:** Afgestudeerd als ergotherapeut aan de Hogeschool van Amsterdam.
- 1993:** Afgestudeerd als gezondheidswetenschapper aan de Universiteit van Maastricht.
- 1997:** Afronding opleiding Middle Management voor de non-profitsector (ISW/IBW).
- 2008:** Cum laude gepromoveerd.
- 2013:** Benoeming tot Junior Principal Investigator (voor 2 periodes: 2014-2016 en 2017-2019).
- 2015:** Honorary Associate Professor aan de Universiteit van Nottingham, UK.
- 2018:** Bijzonder Hoogleraar Ergotherapie aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

CV Maud Graff

In de afgelopen 25 jaar werkte Maud Graff (1967) zowel in de klinische praktijk als in het onderzoek en onderwijs. Sinds 1994 is ze als ergotherapeut, (senior)onderzoeker en universitair docent verbonden aan het Radboudumc, met als onderzoeksthema's ontwikkeling, evaluatie en implementatie van evidence based persoonsgerichte ergotherapie en interdisciplinaire paramedische, revalidatie en psychosociale interventies met als doel de kwaliteit van leven en gezondheid te verbeteren van kwetsbare groepen, cliënten en hun sociale netwerk. Ze won zeven Science Awards voor haar onderzoek, waaronder het onderzoek voor het ergotherapieprogramma voor ouderen met dementie en hun mantelzorgers aan huis (EDOMAH) en is actief in onderzoeksgroepen en -netwerken nationaal en internationaal. Ze verzorgt lessen aan verschillende bachelor- en masteropleidingen in binnen- en buitenland en is actief in nationale en internationale onderzoeksgroepen en netwerken. Sinds 2015 is ze Honorary Associate Professor aan de universiteit van Nottingham, maar dit werd omgezet in een Honorary Associate Professorschap omdat ze in Nederland nog geen professorschap vervulde. Haar Honorary rol in Nottingham is onlangs verlengd tot en met 2021.

“De eerste leerstoel Ergotherapie wordt absoluut een landelijke leerstoel.”

Graff gaat door op de onderzoeklijnen die er al zijn en boort nieuwe lijnen aan. Het uiteindelijke doel is om excellentie op het gebied van de ergotherapie te bereiken voor alle doelgroepen en onderwerpen in Nederland, maar de hoogleraar kan niet alles aanpakken. Het onderzoek van haar onderzoeksteam en Nijmeegs onderzoeksnetwerk zal zich qua doelgroepen voorlopig richten op kwetsbare cliënten met neurologische problematiek en hun mantelzorgers of sociale netwerk. Dit betreft onder andere de

diagnosegroepen dementie en kwetsbare ouderen, Parkinson, CVA, neuromusculaire aandoeningen, kinderen met cerebrale parese, vermoeidheidsinterventies na diverse neurologische problematiek en dwarslaesie. Hierop zal landelijk worden samengewerkt.

Maar dit is nog maar het begin, verwacht en hoopt Graff. “Als het ons lukt deze leerstoel de komende jaren goed op de kaart te zetten, en deze stevig is ingebed in de universiteit, dan is het tijd om te bekijken hoe groot ons vak is en wat wij kunnen beslaan. Als je ziet hoe breed de ergotherapie is en op welke onderwerpen en doelgroepen we allemaal zitten, zou het mij niet verbazen als er op termijn een tweede leerstoel in het leven wordt geroepen. Daar zou ik ook zeker aan meehelpen.”